

Förord

Erik Olsson ägnade merparten av sitt liv 1919–2006 åt att i bild och ord berätta gutarnas historier och historia. Han höll ett kritiskt vaksamt öga på beslutsfattarna. Hans metoder var drastiska, uppkäftiga och inkännande. Han hade en egen klasskänsla och drev gärna med dem som bestämde.

Erik upplevde den tid, då Gotlandskustens traditionella kultur och näringar ersattes av en betraktande turism. Han såg och förstod vad förändringen innebar. Han brann för uppgiften att tydliggöra gotlänningarnas historia i en anda av *Akti jär mair än makti* (*Att vårda är bättre än att äga*).

Hans perspektiv var kustfolkets, fattigt men rikt på influenser och intryck från de kontakter havet erbjöd med hela världen. Man levde på havets villkor. Havet gav fisk, strandgods att bygga och elda med, släke att gödsla med, is att kyla med, sälkött och fågel och ibland en dunk eller bananstock att festa på. Havet tog liv och båtar och frestade på hälsan.

De som bodde och fiskade vid stranden var mångsysslare. Eriks mamma skötte hem, ko och sommargäster. Pappan var kalkarbetare, fiskare och båtbyggare. För Erik blev det måleri och kyrkorestaurering. Han utbildade sig till yrkesmålare i Klintehamn och konservator i Linköping. I Ravenna och Rom vidareutbildade han sig i mosaik respektive konservering. Han ansvarade för konserveringsarbetet i 60 av Gotlands 90 medeltidskyrkor. Han slutade först när han var ekonomiskt oberoende och förbannad på den antikvariska expertisen. Hela tiden producerade han teckningar, målningar, grafik, mosaik och på senare tid även böcker i sin ateljé vid Korumpu med utsikt över havet och Karlsöarna.

Erik utvecklade olika tekniker och redskap för att effektivisera sitt bildskapande. Han fördjupade sig i kyrkohistorien när han knackade fram och förtydligade bilderna på kyrkväggarna. Han lärde sig allt om fiske, båtbyggeri och hamnverksamhet när han samlade till fiskerimuseet i Kovik. Han trängde in i Afghanistans historia inför renoveringen av en mosképortal. Han blev själv en kunskapskälla när Byggnadsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet skulle fastlägga principerna för fritidsbebyggelse vid Gotlandskusten och renoveringen av gamla byggnader. Erik kunde koppla av någon gång och då med dragspelet.

Erik skaffade sig genom åren djupa och breda kunskaper. Hans universitet var praktik hos kunniga yrkesmän, studieresor främst till Italien, samt umgänge med en och annan akademiker som professor Johnny Roosval. I hans omgivning fanns hela tiden folk som kunde konsten att berätta. Sägner och sagor från förr och nu. Och Erik hade hjälp av en fantastisk minnesförmåga.

Genom att lyfta fram ett brett urval av Eriks verk och fotavtryck vill vi med denna bok påminna om Eriks betydelse. Vi ser honom som en besjälad folkbildare som fortfarande har mycket att ge sin omvärld. Vi hoppas att arvet efter Erik kan medverka till en syn på den gotländska besöksnäringen som präglas av att *akti jär mair än makti*.

*Visby och Stockholm i april 2011
Ylva Hammar, Jan Strömdahl*

Dörren in till stora ateljén i Kovik.
Odaterat självporträtt.

